

TEKEI Erika (Kolozsvár, Románia)

Doktorandus (Hungarológiai Doktori Iskola, Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészkar, Magyar Néprajz és Antropológia Intézet, Kolozsvár)

Néprajzi kiadványok szerkesztője, gyermekkönyvek szerkesztője és fordítója

Etnológiai kutatások a privát és a nyilvános szféra határán – narratív stratégiák, konfliktusok, válságjelek

Készülő doktori disszertációm egyrészt a romániai magyar néprajzi/antropológiai kiadványok, könyvek és a tudományos folyóiratokban megjelent néprajzi/antropológiai tanulmányok története az 1980-as évektől napjainkig terjedő időszakban; másrészt recepciótörténet, e kiadványok, publikációk tudományos és helyi recepciójának története és elemzése.

Ez a dolgozatom a változó társadalom textuális reprezentációjának változó stratégiáira és a tudományos könyvkiadás néhány aktuális problémájára reflektál, a globális, a nemzeti és a lokális kultúra kereteit figyelembe véve. Kérdéseim a következők: hogyan és miért kell/érdemes írni és olvasni néprajzi/antropológiai könyveket, tanulmányokat Erdélyben? A múlt és a jelen megértésére, az aktualitásra való törekvés, a változás nyomon követésének igénye, a legújabb tudományos paradigmákba való illeszkedés, a legújabb módszerek és elméletek ismerete és alkalmazása, a tudományos kiadványokra vonatkozó szabályzatok és kézikönyvek előírásai, az adatok gazdagságával alátámasztott hitelességre való törekvés és az „eladhatóság” kritériuma hogyan függenek össze? Szerzők és olvasók, kutatók és adatközlők, könyvkiadók és könyvterjesztők, az intézményes keretek változó érdekei és elvárásai egymással hogyan egyeztethetők össze?

A dolgozat címében jelzett privát szféra alatt a kutatói szándékot, kutatói habitust, kutatói identitást, valamint az adatközlői habitusokat és identitásokat értem. Nyilvános szféra alatt pedig az intézményesített kutatást, a tudományos elvárásokat, a publikációs (kiadói) elvárásokat és érdekeket, a terep társadalmi nyilvánosságát. A privát szférában a kutatói és az adatközlői habitusokban nagy érdekellentétek húzódnak meg, melyek konfliktusokhoz

vezethetnek. A nyilvános szféra szintén összehangolatlan: mást vár el a tudományos szféra, mást a sajtó és a könyvkiadás intézménye; valamint más a terepvilág elvárása a kutatóval szemben.

Dolgozatomban azt vizsgálom, hogy a privát szférát milyen íratlan etikai/morális szabályok irányítják, illetve hogy a nyilvános szférának milyen – akadémiai, jogi, PR – szabályai vannak. A témával kapcsolatban Erdélyben megjelent néprajzi kiadványok, folklórgyűjtemények recepciótörténetét követtem nyomon, elemeztem korábban, (előadásomban néhány példát említek).

Melyek azok a szövegek, amelyeket az idősebb generáció képviselői szerint a szóbeli hagyományból írásban is meg szabad, sőt meg kell őrizni, át kell adni a következő generációknak, mert közösségformáló és megtartó erejük van, és melyek azok a történetek, amelyek a megbékélés, a harmonikusabb jövő érdekében szóbeliségben maradhatnak, majd akár feledésbe is merülhetnek? Mi az, amit a szóbeli hagyományból védett örökséggé szeretnének nyilvánítani egy adott közösség tagjai, és miért? Egyrészt, mert félnek, hogy a hagyomány folytonossága megszakad, a fiatalabb generáció már nem hajlandó önként átvenni, és globalizálódó világunkban társadalmilag pozicionált egyének segítségével, tekintélyére van hozzá szükség – akik Erdélyben leggyakrabban szintén ismerői és használói még e hagyománynak. Másrészt a még organikus hagyományt örökségesítenék így – gyakran kényszerből –, anyagi erőforrások (pályázatok, agroturizmus stb.) megszerzése érdekében.

A konfliktusok és válságjelek értelmezésének elméleti kerete: a kommunikációs technológiák (szóbeliség, írásbeliség, könyvnyomtatás, elektronikus kommunikáció) egymásra halmozódása ugyanazon időben, az ebből fakadó diszharmónia, félreértések és konfliktusok – e témával kapcsolatban Walter J. Ong, Eric A. Havelock, Jack Goody, Michael Heim írásai; a kontextuálisan, retorikailag, intézményileg, műfajilag, politikailag, történetileg és a kognitív képességek által meghatározott etnográfiai szöveg – Wolf Lepenies: *Les Trois Cultures*. 1990 [1985], James Clifford – George E. Marcus (szerk.): *Writing Culture*. 1986., Olaf Zenker – Karsten Kumoll (szerk.): *Beyond Writing Culture*. 2010.; a társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása – Jürgen Habermas: *A társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása. Vizsgálódások a polgári társadalom egy kategóriájával kapcsolatban*. 1971 [1962]; az alkalmazott etika által kínált lehetőségek (társadalomtudományi etikai kódexek, médiaetika), valamint romániai és magyarországi törvények, jogszabályok.